

Nieuwe kijk op agrarisch (grond) eigendom

presentatie VAB 7 sept 2021

Damaris Matthijsen

Economy Transformers

damaris@economytransformers.nl

Check in

op de chat beantwoorden

Vraag 1

- Hoe zit je erbij qua energie?

Vraag 2

- Wat zijn problemen waar boeren mee te maken hebben aangaande eigendom van grond en kapitaal?

inhoud

- Van wie is de grond in Nederland?
- Wat is het probleem?
- Zicht op verschillende samenlevingsvormen met de vraag:
 - aan welke samenleving draag jij bij met je advies?
- Hoe geef je vorm aan nieuwe eigendomsverhoudingen?
 - Community Land Trust model, drievoudig eigenaarschap

van wie is de grond

- Uit Kadaster blijkt (uit VK, 2020):
 - 300 grootste grootgrondbezitters hebben 1/3e van de grond in NL
 - De rest is versnipperd over miljoenen kleinere eigenaren: boeren, tuinders en huizenbezitters.
 - De overheid heeft daarvan 2/3e in handen.
 - Staatsbosbeheer op 1, ASR op plek 6.
 - Grond hebben is niet altijd macht, het gaat erom waar je grond hebt.
 - > helft van Nederland ligt vast. Er is 1,5 miljoen ha 'vrije' ruimte. 92 procent daarvan is nu agrarisch, aan de randen van het land: Groningen, Friesland, Zeeland en kan dus van bestemming veranderen
 - Vroeger planologen, nu decentralisatie en privatisering. Er wordt om grond gevochten. Draagvlak voor onteigening is er niet meer.
 - Roep om sterkere overheid is groot maar de neo-liberale wind helpt niet.

wat is het probleem

- Wereldproblemen zijn groot; oorlogen en geweld, milieu problemen zoals klimaat, lucht, water en bodemvervuiling, bodemdegradatie, verlies aan biodiversiteit, armoede, depressie, suicide onder boeren wereldwijd, stikstof, mest en fosfaatrechten
- Voor alles dat je wilt doen is land nodig. Zie Ronald Rovers (Maxergy, landbeslag)
- Landbeslag in NL is vele malen groter dan er grond beschikbaar is
- Grond is een commodity, kan je op de markt kopen. Vraag is hoog → prijzen stijgen.
- Grondspectatie op vrije grond (bestemmingsplanwijziging, warme gronden)
- Grondprijs 55 % van onroerend goed
- Nieuwe boeren geen toegang, lage inkomens, bedrijfsopvolgings- en overdrachtsproblemen, faillissementen (1 ha in NL 60.000 euro, in Fr 6.000 euro)
- Financieringslasten zijn niet terug te verdienen met grondopbrengend vermogen (lees reële economie, productie)

- Gaan staat en markt deze problemen samen oplossen?

vier soorten samenlevingen

- ***Bas van Bavel***; hoe een samenleving eruit ziet, wordt bepaald door de uitwisseling en toewijzing van grond, arbeid en kapitaal
- Rond 1900 ontstonden de 3 huidige basisvormen voor omgang met grond, arbeid en kapitaal, de vierde krijgt vorm door pioniers
- Kwadrantenstelsel (Jac Hielema); langs de ontwikkelingslijnen individualisering (x-as) en globalisering (y-as), onomkeerbaar en gezond

Extern bepaald

Individualisering

Zelf bepaald, VRIJ

SAMEN; 1 economie, 1 Aarde

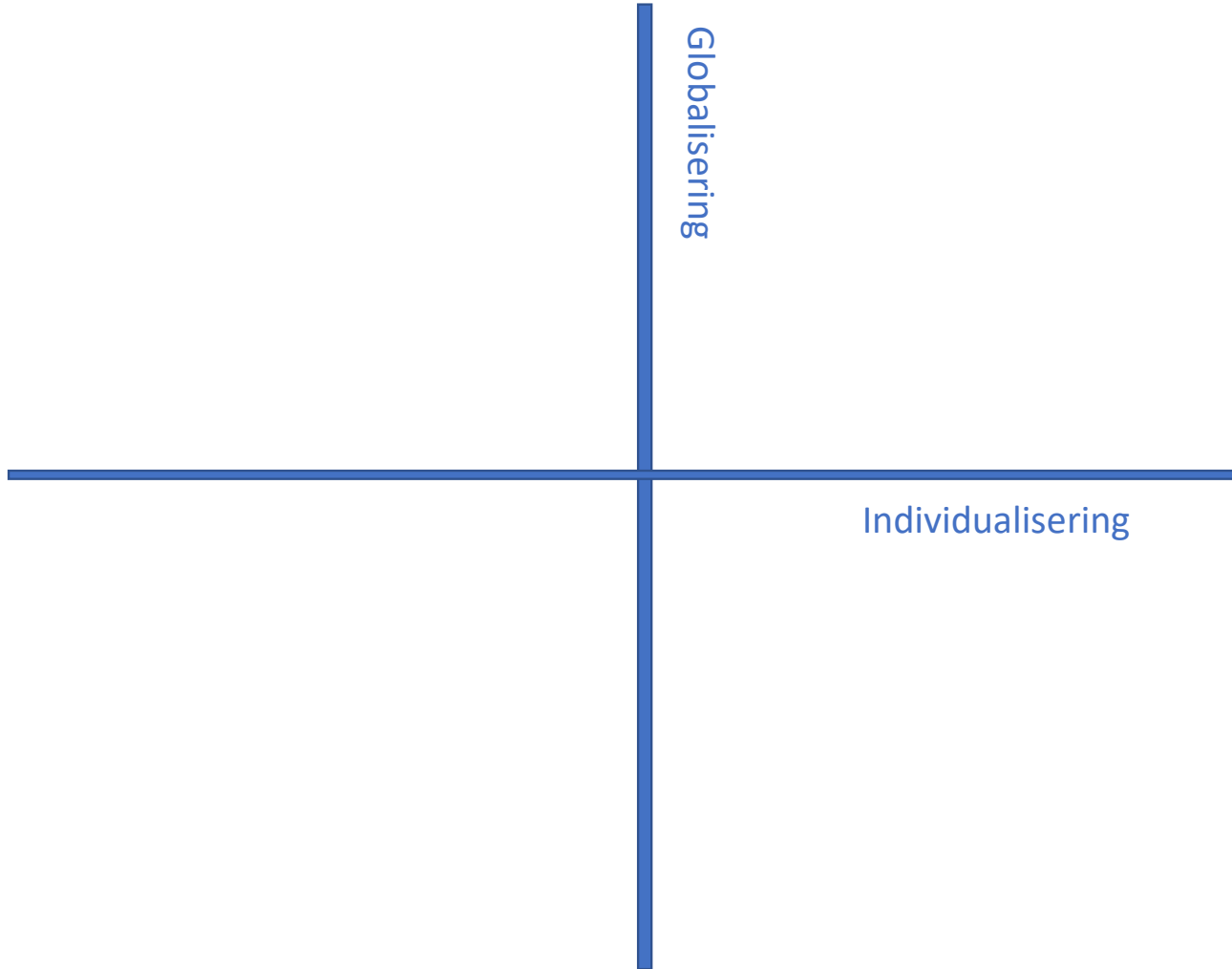
Globalisering

Extern bepaald

Zelf bepaald, VRIJ

Individualisering

Deel, afgescheiden

SAMEN; 1 economie, 1 Aarde

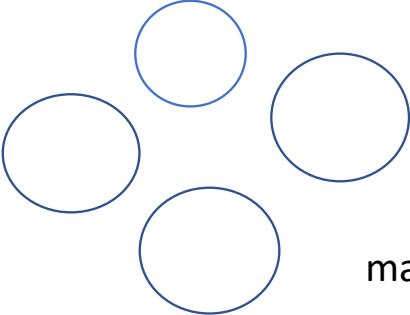
Globalisering

Extern bepaald

Zelf bepaald, VRIJ

Individualisering

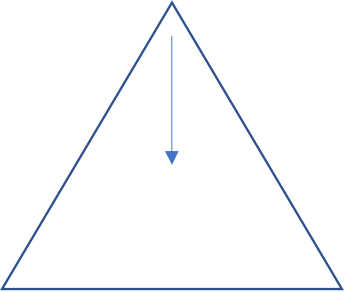
Deel, afgescheiden

markt

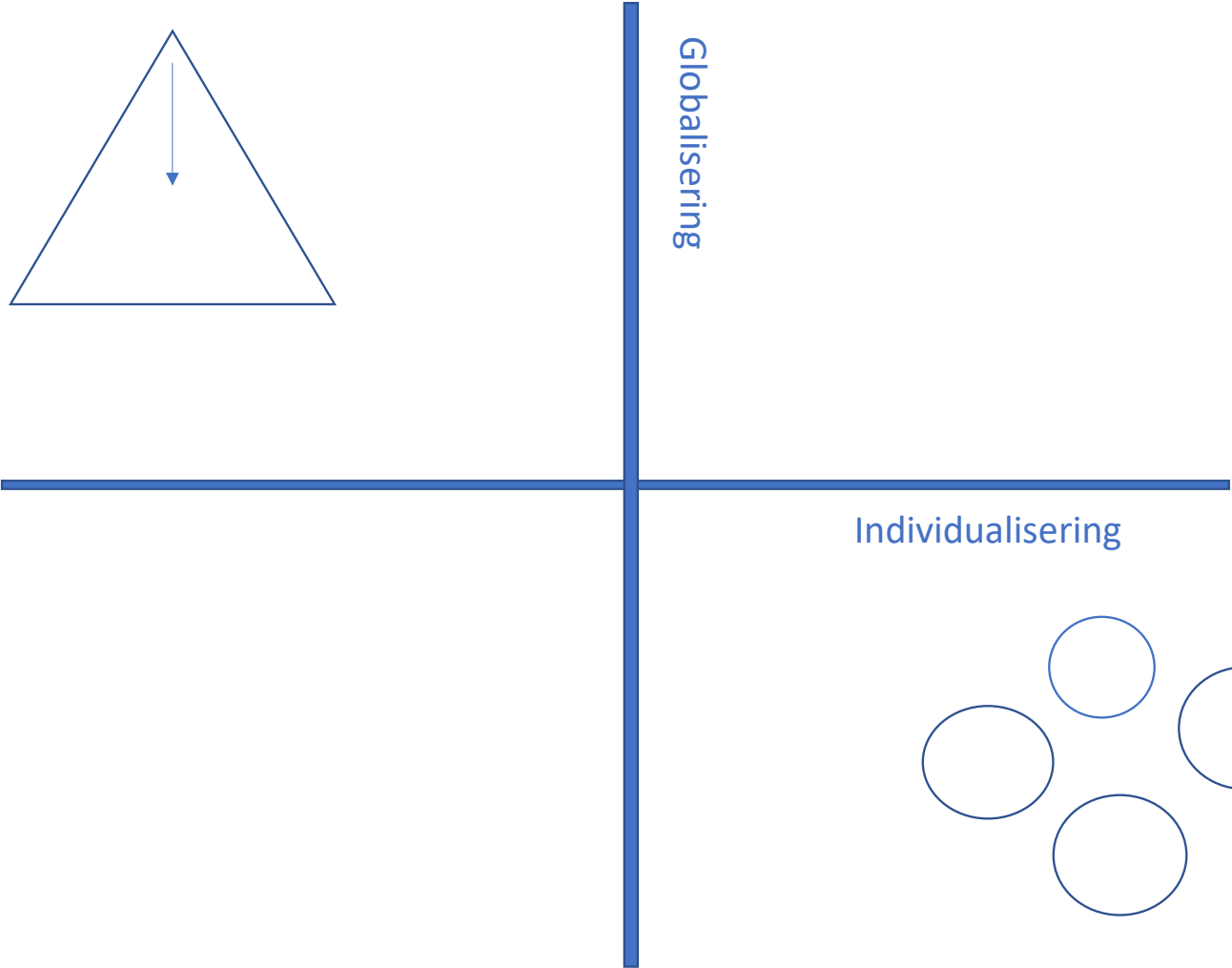
SAMEN; 1 economie, 1 Aarde

staat

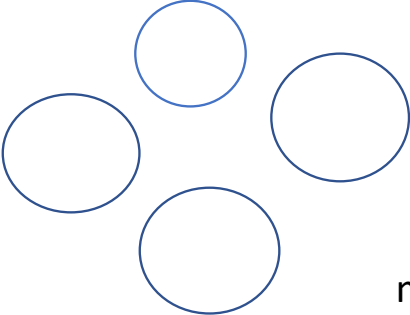
Globalisering

Extern bepaald

Zelf bepaald, VRIJ

Individualisering

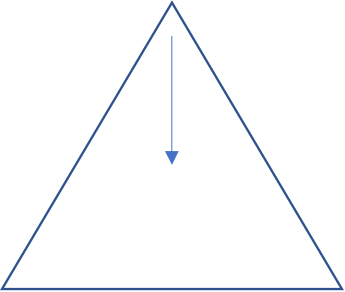

markt

Deel, afgescheiden

SAMEN; 1 economie, 1 Aarde

staat

Globalisering

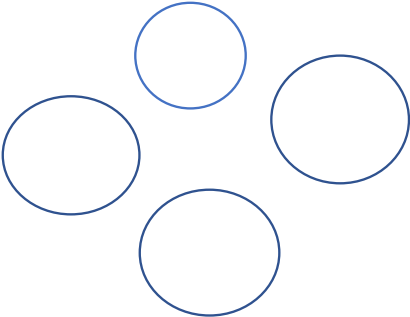
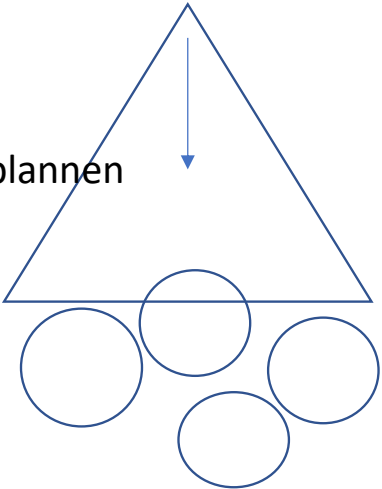
Extern bepaald

Zelf bepaald, VRIJ

Individualisering

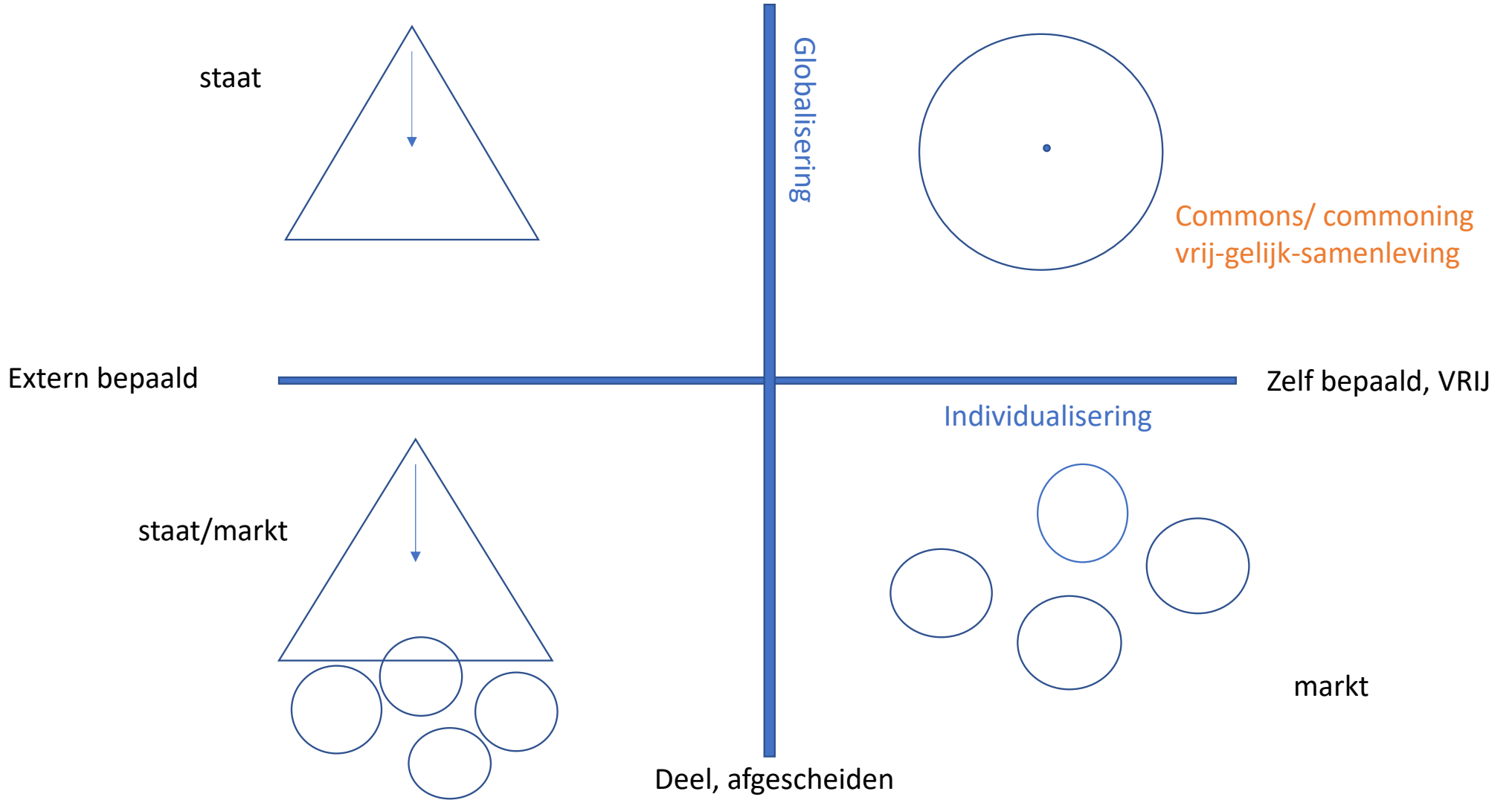
Staat/markt
combi bestemmingsplannen
en vrije markt

markt

Deel, afgescheiden

SAMEN; 1 economie, 1 Aarde

aan welke samenleving draag jij bij

- In subgroepjes van 4, 10 min
- Reflectie op de kwadranten
 - Herken je ze, waar herken jij Nederland in?
 - Wat roepen ze in je op?
 - Welke overtuigingen herken je in jezelf?
 - Naar welke samenleving verlang jij?

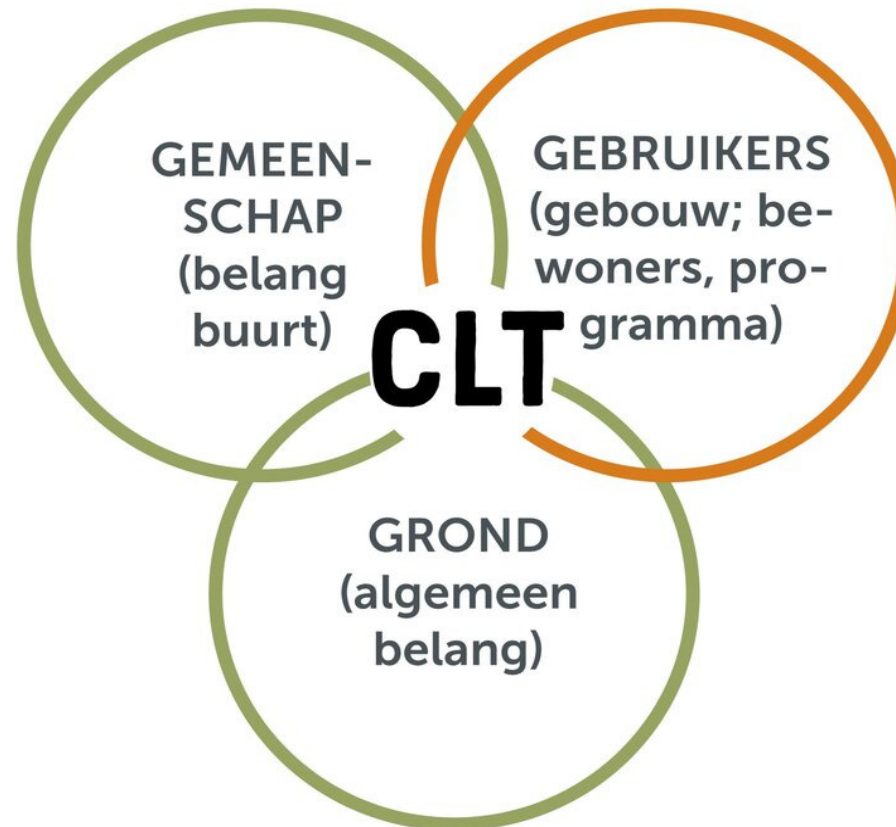
trends

- Er is een steeds groter wordende groep die het anders wil:
 - 1700 mensen aangesloten bij Erfdelen (2019), herenboeren projecten in opkomst. 200 nieuwe toekomst boeren, CSA's.
 - wereldwijd 6000 ecodorp initiatieven.
 - Tiny House beweging
 - Agri-forestry
 - Community land trust, beweging van de commons/commoning
- Veel potentie voor rechtsboven kwadrant → grondprijzen belemmeren het doorpakken, Nederland blijft achter

Nieuwe eigendomsverhoudingen: drievoudig en relationeel; van, voor en door

- De Aarde als commons wordt van, voor en door mensen in onderlinge afstemming beheerd, gebruikt en toegewezen ten behoeve van de gemeenschap → commons/commoning
- Welke relaties komen in verbinding met elkaar?
 - Aarde is *van* zichzelf → uit handel én geldsysteem; juridisch eigenaar (gelijk)
 - Aarde is *voor* de omgeving/vruchtgebruikers; economisch eigenaar (samen)
 - Aarde wordt *door* enkelen gebruikt, ondernemer; creatief eigenaar (vrij)

Community Land Trusts (CLT)

Community Land Trusts in de wereld

- Wereldwijde beweging vanuit Schumacher Center ('60 ontstaan)
 - <https://centerforneweconomics.org/apply/community-land-trust-program/directory/>
- Groot in VS, Engeland, België, Duitsland, Frankrijk. Nederland blijft achter!!
- st. Grond van Bestaan in NL de plek om CLT grond in onder te brengen
- twee case studies
- Economy Transformers; opleidingen en praktijkgroep
- Coöperatie / stichting Sleipnir, bedrijfsneutralisatie (38 bedrijven)

beweging

- Stichting Grondbeheer/ stichting Aardpeer (relatie trust / ondernemer, 533 ha vrijgemaakte grond voor duurzame landbouw)
- Stichting Grond van Bestaan (relatie trust / ondernemer / gemeenschap)
 - Voorbeeld Veerhuis, zie Plaatje
- Coöperatie Land van Ons (gemeenschap, 10.000 deelnemers, ruim 50 ha aangekocht eind '20)
- Stichting mensen voor de Aarde (trust / ondernemer)
- Herenboeren (honderden, gemeenschap)
- CSA's (community supported agriculture)
- 200 toekomstboeren beweging
- Regeneratieve boerderijen Lenteland (gemeenschap / ondernemer / trust, eerste boerderij gekocht)
- Common land

twee voorbeelden

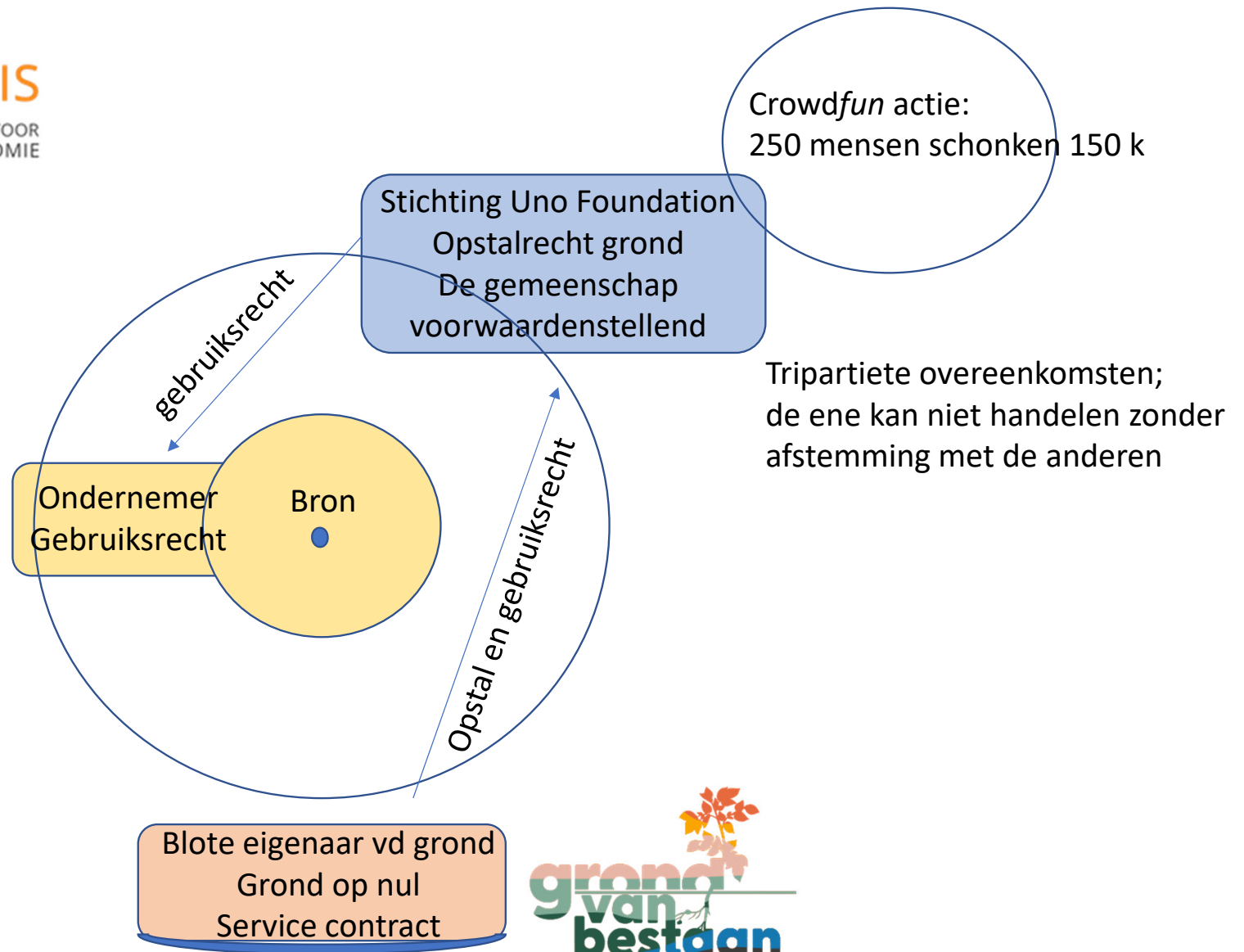
- Veerhuis, Henry Mentink van de Aardecampagne (Aarde op de werelderfgoed camapgne, Aarde van de beurs haal actie. Ontdek verder www.veerhuis.nl)
- Burgerboerderij de Patrijs, Johannes Regelink

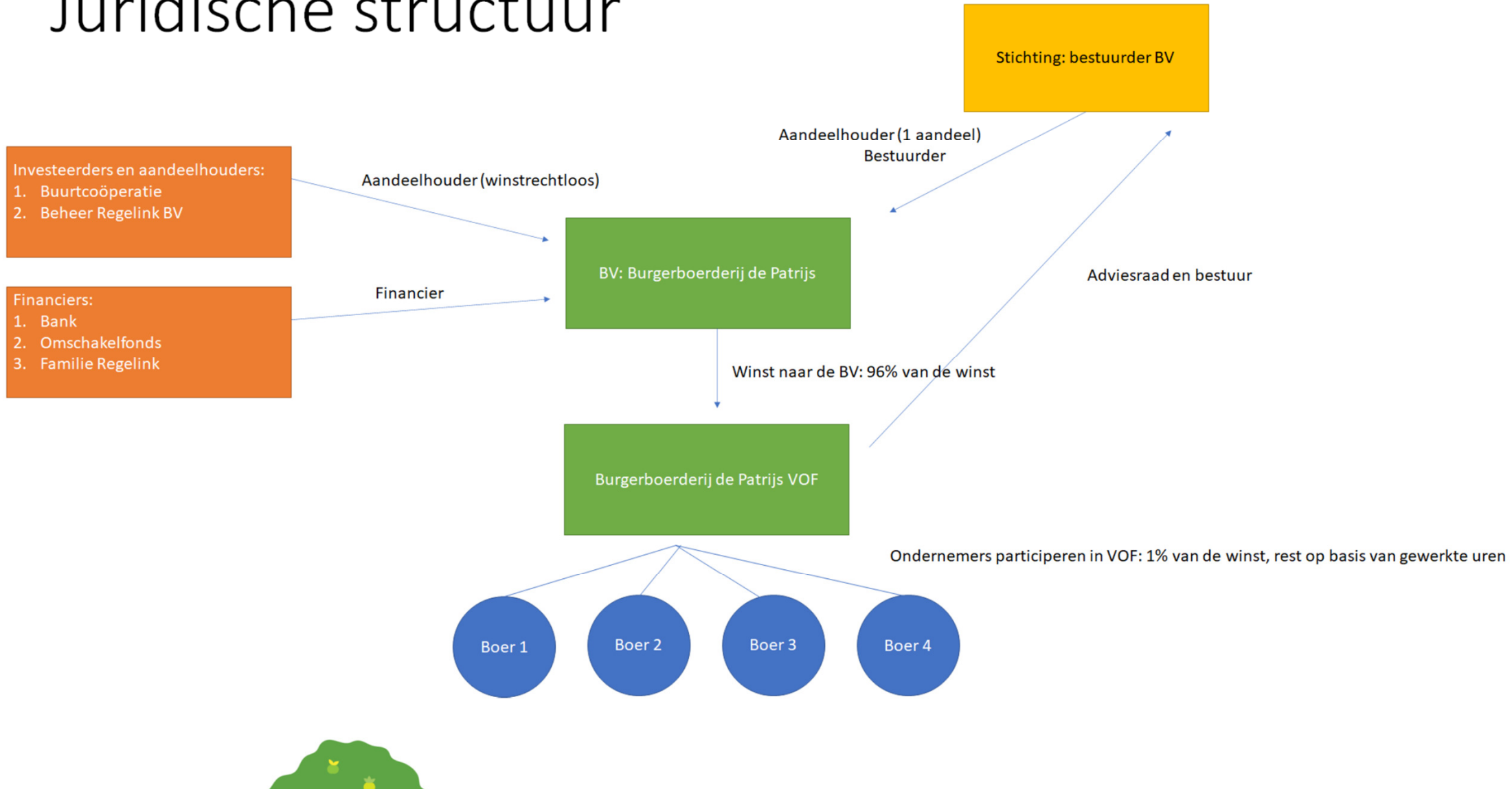
VEERHUIS

DOE- EN KENNISHUIS VOOR
EEN NIEUWE ECONOMIE

Koffie in Veerhuis van 2,50
naar 2 euro. Lastenverlichting
voelbaar voor klant!

Juridische structuur

check out

- damaris@economytransformers.nl
- www.economytransformers.nl
- www.communitylandtrust.nl / www.grondvanbestaan.nl / www.sleipnir.nl

- Coaching / organisatiebegeleiding
- Training Eigentijds Eigendom van Grond, dinsdag 16 November, Veerhuis
 - oriëntatiemoment 12 okt, 14.00 uur
- Training voor CSA's over DeelGenootschap, vrijdag 5 November, Veerhuis
 - oriëntatiemoment 30 sept, 10.00 uur

- Wat neem je mee naar huis?